

BONES PRÀCTIQUES D'INNOVACIÓ DOCENT

1. Títol

Viquipsicologia: l'ús de la Viquipèdia per a la millora de la competència comunicativa per escrit

2. Universitat / Facultat

Universitat de Barcelona / Facultat de Psicologia

3. Equip de treball / Contacte

Equip de treball: David Gallardo Pujol, Maria Jayme Zaro, Juan Antonio Amador Campos, Antonio Andrés Pueyo, Alberto Maydeu Olivares, Joan Miquel Soldevilla, Montsant Jornet Gibert, Carlos Suso Ribera, Montserrat Subirana Malaret, Ana Martínez Catena, Macià Buades-Rotger, Caterina Calderón.

Contacte: Caterina Calderón (ccalderon@ub.edu)

4. Resum

Entre les principals competències transversals establertes per la Universitat de Barcelona en el 2008hi ha la millora de la competència comunicativa. Aquesta es defineix com a «capacitat de comprendre i d'expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i en una tercera llengua, amb domini del llenguatge especialitzat de la disciplina». El present projecte pretén incidir sobre aquesta competència, mitjançant el recurs de la Viquipèdia, en diverses assignatures del grau de psicologia, i intenta aconseguir que els estudiants facin contribucions reals a la seva societat i generar coneixement des de la universitat.

5. Desenvolupament

a) Introducció

En els darrers cinc anys, és freqüent constatar queixes del professorat sobre la mala qualitat lingüística dels treballs entregats pels estudiants. Aquesta impressió ha sorgit també en diversos fòrums de debat, des del màster en docència universitària per a professorat novell fins a diversos tallers organitzats pel Vicedeganat d'Afers Acadèmics i Estudiants de la Facultat de Psicologia. En destaca un de celebrat el 12 de gener del 2013, del qual han sorgit altres

projectes d'innovació docent però en el qual es va ressaltar la necessitat d'intervenir d'alguna manera en les capacitats comunicatives per escrit de l'alumnat.

Una recerca posterior sobre l'existència d'iniciatives per tal de pal·liar aquesta situació ens remet a iniciatives concretes i específiques que es duen a terme en assignatures optatives i que, per tant, no són majoritàries. Aquesta combinació, la detecció per part de professorat molt divers de mancances en la comunicació per escrit, així com l'absència d'una iniciativa per a millorar aquesta competència d'una manera transversal, identifiquen una possible àrea d'actuació que pot ser molt fructífera.

La competència comunicativa, definida com a «capacitat de comprendre i d'expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i en una tercera llengua, amb domini del llenguatge especialitzat de la disciplina», és molt important en el paper professional del psicòleg. Aquest paper és important en l'aspecte oral, i, en conseqüència, durant tot el grau de psicologia, s'hi dóna molta importància. En l'aspecte escrit, però, aquesta competència és poc treballada, especialment durant els primers cursos, i encara menys d'una manera transversal.

En el grau de psicologia de la UB, hi ha alguns antecedents de treball de competències a transversals (2012PID-UB/105, 2015PID-UB/009) i algun precedent de treball de la competència comunicativa oral i per escrit (2014PID-UB/043). Així, els projectes anteriors han demostrat que és possible treballar de manera coordinada a través de diverses assignatures i que hi ha estratègies vàlides i útils per a desenvolupar aquesta competència. No obstant això, les estratègies proposades en el projecte 2014PID-UB/043, malgrat ésser molt comprensives (inclouen tres lliuraments d'un treball escrit i dues rondes d'iteració per a donar retroacció a l'estudiant), presenten greus limitacions a l'hora de dur-les a terme en els primers cursos, en què una de les principals limitacions és el nombre d'alumnes (a l'entorn de 450 de mitjana).

Així, creiem que és una bona base de partida el fet de comptar amb aquest projectes a l'hora de desenvolupar activitats basades en la comunicació escrita (orientada no tan sols a la comunitat universitària, sinó a la comunitat en general, per exemple, entrades a la Viquipèdia) i desenvolupar una estratègia d'avaluació que no impacti negativament en la tasca docent del professorat (per exemple, avaluació entre iguals mitjançant una rúbrica amb la supervisió del professor).

En aquest sentit, hi ha hagut experiències que han desenvolupat estratègies i activitats docents destinades a millorar aquesta competència fent servir la Viquipèdia, però fins on nosaltres coneixem, només hi ha hagut una iniciativa al respecte promoguda per la UB: el

projecte Viquimodernisme. Això ens ofereix una excel·lent finestra d'oportunitat per a desenvolupar eines i activitats que ens permetin treballar la competència comunicativa per escrit a les aules de la Facultat de Psicologia.

La formació bàsica en la competència comunicativa oral està ben treballada a través de diverses assignatures troncal en els primers cursos del grau en psicologia. La competència comunicativa per escrit, però, no ha estat objecte d'intervenció directa ni d'avaluació sistemàtica.

Actualment totes les assignatures implicades ja treballen la suara dita competència en forma d'informes de debats, informes de treballs o fitxes d'autors de tests psicològics. La novetat del present projecte radica a ampliar la formació en la competència comunicativa per escrit a tots els estudiants de primer curs, i a un gran nombre als de segon curs del grau en psicologia, així com a sistematitzar-ne l'avaluació i valorar l'impacte de la intervenció.

b) Objectius

Objectius inicials relacionats amb la millora dels aprenentatges de l'alumnat implicat.

Objectius generals

- Millorar la competència comunicativa escrita.
- Prendre consciència de la rellevància de la comunicació per escrit més enllà de l'àmbit professional.
- Utilitzar la informació i comunicar-la per escrit d'una manera ètica i legal, bo i respectant els drets d'autor i la normativa vigent aplicable.

Objectius específics

- Identificar les característiques d'un article de qualitat a la Viquipèdia.
- Seleccionar les fonts apropiades a partir de les quals construir un article a la Viquipèdia.
- Contribuir a la divulgació de la psicologia acadèmica i científica mitjançant la transformació o l'escriptura d'articles de qualitat (AdQ) a la Viquipèdia en català o la Wikipedia en castellà.
- Identificar i corregir les errades de companys en relació a la competència comunicativa per escrit.

- Reforçar i aplicar el vocabulari especialitzat adquirit a classe.

c) Metodologia

El pla de treball s'ha organitzat a l'entorn de tres activitats principals, que al seu torn es divideixen en diferents fases o tasques, o ambdues coses.

Disseny i posada en marxa

1.er any. Es farà un esforç a l'hora d'avaluar la situació prèvia a la intervenció per tal d'incidir en els aspectes que objectivament tinguin més dèficits. També es posarà un èmfasi especial en les tasques que necessiten una preparació important, especialment pel que fa a aquestes:

- Disseny d'una rúbrica que faran servir els estudiants per a fer l'avaluació entre iguals (la usaran estudiants) a fi i efecte de modificar o crear una entrada a la Viquipèdia.
- Disseny d'una rúbrica per tal fer el diagnòstic inicial de la competència comunicativa per escrit (la usaran els professors).
- Recollida d'evidències de la competència comunicativa per escrit en el primer curs, abans de la intervenció.
- Disseny i recopilació dels materials que faran servir els estudiants per a millorar la competència comunicativa per escrit. Principalment seran material relacionat amb l'expressió escrita i material relacionat amb la elaboració d'articles a la Viquipèdia (especialment per a assolir els criteris d'Article de Qualitat).

Execució de la intervenció

2.º any. En aquesta fase se centraran els esforços en l'execució de l'activitat. Més concretament en els següents:

- Execució del pla de formació en articles de la Viquipèdia per tal d'assolir els estàndards d'entrada de qualitat (inclou materials diversos).
- Introducció de la nova tasca d'aprenentatge, consistent a escriure una entrada a la Viquipèdia en català, castellà o anglès, relacionada amb els continguts propis de les assignatures implicades en el projecte (inclou una rúbrica formativa).
- Recollida d'evidències de la competència comunicativa per escrit en el segon curs, després de la intervenció, mitjançant una rúbrica que omplirà el professor.

Avaluació i difusió de la intervenció

3.er any. En aquesta fase analitzarem les dades i en farem difusió, seguint el pla de difusió que especifiquem en l'apartat «D'altres», però podem detallar breument que les tasques que caldrà portar a cap seran aquestes:

- Analitzar les dades comparant la recollida d'evidències del primer any amb la recollida d'evidències del segon any. Es farà una anàlisi de diversos indicadors recollits per les rúbriques.
- Publicar els resultats en revistes d'àmbit nacional i internacional. L'explotació de les dades serà adreçada especialment a la validació i difusió de l'escriptura d'articles a la Viquipèdia com a mètode d'aprenentatge.

d) Avaluació i resultats

Quan parlem d'avaluació en contextos educatius, és especialment important distingir entre avaluació formativa i avaluació acreditativa. L'avaluació formativa és la que està adreçada a contribuir a la formació atès que la retroacció és immediata i permet corregir l'execució de la tasca. L'avaluació acreditativa és la que fa el professor per acreditar que un estudiant ha assolit uns aprenentatges o unes competències determinats.

En aquest sentit, el projecte està especialment interessat en la funció formativa de l'avaluació. Així, durant el primer any, dissenyarem dues rúbriques, una a fi de recollir evidències per part del professor sobre la competència comunicativa per escrit, que tindrà una funció acreditativa, però també dissenyarem una rúbrica amb funció formativa perquè els estudiants s'avaluin entre ells, entre iguals, i es puguin donar retroacció immediatament per tal de poder millorar la seva competència comunicativa.

Cal dir que abans de la intervenció, que segueix un disseny pre-post, ja recollirem evidències sobre la competència comunicativa per escrit. Per tant, esperem que l'execució del projecte impacti positivament en la capacitat de redacció de textos formals que fan els estudiants. Creiem que aquest fet es generalitzarà envers altres assignatures i també en la memòria del treball de fi de grau; però això ja és fora de l'abast d'aquest projecte.

Pel que fa als indicadors d'aquest projecte, podem fer referència a tres tipus d'indicadors:

1) La nota global de l'assignatura. En aquest cas, esperem una millora petita en la nota global de l'assignatura. La millora de la competència comunicativa escrita mitjançant la tasca

d'escriptura d'un article a la Viquipèdia ha de conduir a una millora en la competència comunicativa global. En aquest sentit, en l'avaluació acreditativa de les assignatures implicades ja hi ha diversos indicadors d'aquesta competència (informes, exàmens amb respostes obertes, etc.).

2) Rúbrica específica. La rúbrica que recollirà evidències sobre la competència comunicativa s'introduirà en dos moments temporals diferents: abans i després de l'execució del pla de formació. De fet, per a una cohort d'estudiants (els que facin primer durant el curs 2017-2018), podrem disposar d'evidències en relació als mateixos participants, no tan sols a nivells mitjans de competència, ja que els avaluarem en diferències individuals (a primer) i, al curs següent, en psicologia de la personalitat i avaluació psicològica. Entre ambdós moments hauríem d'observar un increment en el grau d'assoliment dels diversos ítems de la rúbrica.

3) Nombre d'articles que assoleixin la categoria AdQ. Aquest és un indicador extern a la Universitat de Barcelona i que també ens servirà per a calibrar la bondat de la formació que apliquem. Actualment, només un 0,14% dels articles de la Viquipèdia es consideren articles de qualitat (AdQ). Si aquest projecte té èxit, un percentatge superior a la línia base de tots els articles que modifiquem o creem *ex novo* haurien de tenir el segell AdQ.

e) Impacte / Sostenibilitat

En relació a l'impacte d'aquest projecte, més enllà de l'acadèmic que esperem obtenir, confiem que tindrà un impacte social real, ja que les contribucions dels estudiants a la Viquipèdia podran ser consultats per tota la comunitat. Estem especialment interessats que el producte siguin articles de qualitat i que, per tant, puguin esdevenir articles de referència per a tothom.

f) Línies futures / Noves oportunitats

Atès que aquest projecte encara es troba en les fases inicials, és aviat per a parlar de noves oportunitats, però esperem que aquesta iniciativa es pugui estendre a altres disciplines, ja que és de caire transversal.

g) Conclusió

Creiem, sens dubte, que aquest projecte assolirà els resultats desitjats i que la metodologia emprada aconseguirà implicar-hi els estudiants, fet que contribuirà doblement a la seva formació i, alhora, a la de la comunitat.

6. Referències bibliogràfiques

BRUNS, A.; HUMPHREYS, S. (2005). «*Wikis in Teaching and Assessment: The M/Cyclopedia Project*». *Proceedings of the 2005 International Symposium on Wikis, San Diego* (EUA), 16-18 d'octubre 2005, p. 25-32.

FORTE, A.; BRUCKMAN, A. (2006). «*From Wikipedia to the Classroom: Exploring Online Publication And Learning*». *Proceedings of the 7th International Conference on Learning Sciences*. Bloomington (EUA), 27 de juny - 1 de juliol de 2005,, p. 182-188.

HAMER, J. (2006). «*Some Experiences with the "Contributing Student Approach"*». *Proceedings of the 11th Annual SIGCSE Conference on Innovation and Technology in Computer Science Education (ITiCSE'06)*, Bolonya (Itàlia). 26-28 de juny de 2007, p. 68-72.

KONIECZNY, P. (2012). «*Wikis and Wikipedia as a Teaching Tool: Five Years Later*». *First Monday*, 17, p. 9-3.

KNIGHT, C.; PRYKE, S. (2012). «*Wikipedia and the University, a Case Study*». *Teaching in Higher Education*, 17, 6, p. 649-659.

PEDRO, X. DE; RIERADEVALL, M.; LÓPEZ, P.; SANT, D.; PIÑOL, J.; NÚÑEZ, L. *et al.* (2006). «*Writing Documents Collaboratively in Higher Education (I): Qualitative Results from a 2-Year Project Study*». Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació. Barcelona, 5-7 de juliol de 2006.

AUTORS VARIS. VIQUIPROJECTE: VIQUIMODERNISME.

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquiprojecte:Viquimodernisme>. Consultat el 15/1/2016.